

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.33>

## ISTOTA I CECHY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNO-NADZORCZEJ W ZAKRESIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

*Ihor Kucherenko*

*student*

*Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)*

*ORCID ID: 0000-0002-3935-5322*

*Kucherenko@gmail.com*

**Adnotacja.** W artykule dokonano analizy różnych opinii naukowych w kwestiach, czym jest działalność kontrolno-nadzorcza i jakie są jej główne cechy, a także zbadano regulacje prawne w zakresie zamówień publicznych (państwowych). Zakres zamówień publicznych wymaga od państwa szczególnej uwagi. W końcu wspomniana sfera zawsze była atrakcyjna dla różnych kombinatorów i łapówkarzy. Dlatego opracowanie i wdrożenie przejrzystych zasad i procedur w zakresie zamówień publicznych zminimalizuje ryzyko różnych nadużyć, a działania kontrolno-nadzorcze mają na celu wspieranie tego procesu. W artykule stwierdzono, że z filozoficznego punktu widzenia kontrola jako obiektywne zjawisko społeczne stanowi integralną część rozwoju społeczeństwa jako całości i stanowi warunek postępu społecznego. Z kolei w zakresie zamówień publicznych nadzór państwowy nie jest uregulowany Ustawą Ukrainy „O zamówieniach publicznych”, ale to nie znaczy, że jest nieobecny. W ramach działalności kontrolno-nadzorczej w zakresie zamówień publicznych rozumiemy działalność organów administracji publicznej, instytucji publicznych, a także osób fizycznych w zakresie wykrywania i zapobiegania naruszeniom wymogów prawnych dotyczących procedury zakupu przez strony takiej procedury i zapewnienia interesów społeczeństwa, w szczególności odpowiedniej jakości towarów, robót i usług w celu zaspokojenia potrzeb państwa, terytorialnych i zjednoczonych wspólnot terytorialnych.

**Słowa kluczowe:** działalność kontrolno-nadzorcza, publiczny, państwowy, zamówienia publiczne, podmioty kontrolujące.

## ESSENCE AND FEATURES OF CONTROL AND SUPERVISION PUBLIC PROCUREMENT ACTIVITIES

*Ihor Kucherenko*

*Applicant*

*Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)*

*ORCID ID: 0000-0002-3935-5322*

*Kucherenko@gmail.com*

**Abstract.** The article analyzes various scientific positions on the issues of what is the control and supervision activity and what are the main features of it, as well as examines the regulations in the field of public (public) procurement. The field of public procurement requires special attention from the state. After all, this area has always been attractive to various fraudsters and corrupt officials. Therefore, the development and implementation of transparent rules and procedures in the field of public procurement will minimize the risks of various abuses and control and supervision activities are designed to facilitate this process.

The article concludes that from a philosophical point of view, control as an objective social phenomenon is an integral part of the development of society as a whole and is a prerequisite for social progress. In turn, in the field of public procurement, state supervision is not regulated by the Law of Ukraine “On Public Procurement”, but this does not mean that it is absent. Proposed under the control and supervision activities in the field of public procurement, we understand the activities of public administration bodies, public institutions and individuals to identify and prevent violations of the law on procurement procedures by the parties and ensure public interest, including proper quality of goods, works and services to meet the needs of the state, territorial and united territorial communities.

**Key words:** control and supervision activities, public, state, procurement, controlling entities.

## СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

*Ігор Кучеренко*

*здобувач*

*Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)*

*ORCID ID: 0000-0002-3935-5322*

*Kucherenko@gmail.com*

**Анотація.** У статті аналізуються різні наукові позиції з питань, що таке контрольно-наглядова діяльність та які основні ознаки для неї характерні, а також досліджуються нормативно-правові акти у сфері публічних (держав-

них) закупівель. Сфера публічних закупівель потребує від держави особливої уваги. Вона завжди була привабливою для різних махіаторів і корупціонерів, тому розроблення і впровадження прозорих правил і процедур у сфері публічних закупівель дозволять мінімізувати ризики різних зловживань, а контрольно-наглядова діяльність являється і покликана сприяти вказаному процесу.

У статті зроблено висновок, що з філософської точки зору контроль як об'єктивне суспільне явище є невід'ємною частиною розвитку суспільства загалом і виступає передумовою для соціального прогресу. У сфері публічних закупівель державний нагляд не врегульований Законом України «Про публічні закупівлі», але це не означає, що він відсутній. Запропоновано під контрольно-наглядовою діяльністю у сфері публічних закупівель розуміти діяльність органів публічної адміністрації, громадських інституцій, а також окремих фізичних осіб із виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства щодо проведення процедури закупівлі сторонами такої процедури й забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави, територіальних та об'єднаних територіальних громад.

**Ключові слова:** контрольно-наглядова діяльність, публічний, державний, закупівлі, контролюючі суб'єкти.

**Вступ.** Стан захищеності прав, свобод та інтересів залежить від рівня правопорядку у країні, розвитку усіх ланок державних інституційних, суспільних утворень щодо захисту життєво-важливих функцій, у тому числі у сфері публічних закупівель. Виявленню неправомірних дій у вказаній сфері та протистоянню можливих відхилень від виробленого курсу чи прийнятого рішення допомагає контроль і нагляд, які покликані виявляти відхилення, можливі порушення, давати аналіз ситуації, яка виникає, та запобігати небажаним наслідкам (Andriiko, 1999: 78).

Сучасна держава існує в умовах докорінної трансформації її функціональної структури. Потреба участі в глобальному управлінні, домінування горизонтальних комунікацій над вертикальними, розмиття кордонів, функціональне делегування та багато інших феноменів є яскравим свідченням того, що традиційні уявлення про те, якою є ця функціональна структура, втрачають свою евристичну цінність. Саме втрата державою функціональної монополії призводить до появи нового типу держави, який якнайкраще відповідає потребам сучасного суспільного розвитку – сервісної держави (Dzeveliyuk, 2017: 60). За моделі сервісної держави унеможливується застосування контролю і нагляду як різновидів діяльності публічної адміністрації у класичному розумінні, адже їхня сутність виявляється у тому, що суб'єкт управління здійснює перевірку того, як керований об'єкт виконує його вимоги й приписи взагалі та у сфері публічних закупівель зокрема (Kosinov, 2013: 64; Zamryha, 2020).

Основна частина. Визначена проблематика в окремих аспектах вже аналізувалася вітчизняними науковцями, серед яких О. Андрійко, В. Бабанко, В. Мурза, О. Баклан, К. Карчевський, С. Дрозач, Є. Бердніков, О. Коптева та інші. Необхідно зазначити, що їх наукові роздуми не стосувалися предмету нашого дослідження, однак вони слугують основою для обґрунтування наших наукових висновків.

**Метою статті** є виявлення і розкриття основних ознак поняття «контрольно-наглядова діяльність» у сфері публічних закупівель.

Перед тим, як виокремити сутність та особливості контрольно-наглядової діяльності у сфері публічних закупівель, з'ясуємо, що входить до складу поняття «сфера публічних закупівель». Ідея реформування публічних закупівель зародилася під час Євромайдану та Революції Гідності. Важливо було змінити правила сфери та перевести усі процедури в онлайн. Із державного бюджету виділити гроші на розробку електронної системи для закупівель було практично нереально, тому відповідальність за реалізацію ідеї взяла на себе Transparency International Ukraine. Вже наприкінці 2015 року вказана структура передала Prozorro державі. Згодом Верховна Рада прийняла Закон «Про публічні закупівлі», а з 1 серпня 2016 року усі державні замовники зобов'язані здійснювати їх через систему Prozorro (Тумофеїук, 2020).

Необхідно зазначити, що 2016 рік став роком кардинальної зміни системи державних закупівель в Україні. Насамперед змінився сам термін «державні» на «публічні» закупівлі. Як електронна система публічних закупівель є досить новою категорією для правового регулювання, так і термін «публічний», хоча він і є вживаною категорією, але відноситься до найбільш спірних, адже не визначений на законодавчому рівні. Тому для науковців і практиків є багато варіантів, які вони можуть використовувати при описі характерних ознак вказаного терміну.

Так, у словнику Мюллера наведено п'ять дефініцій “public” як прикметника: суспільний, державний; народний, загальнонародний; публічний, загальнодоступний; комунальний; відкритий, гласний (Mueller's English-Russian Dictionary), а у професійному онлайн-словнику Мультигран – 15: суспільний, народний, загальнонародний, комунальний, публічний, загальнодоступний, відкритий, державний, загальний, казенний, суспільного користування, колективний, гласний, несекретний, об'єднаний (Kolesnykova, 2013: 113). Річ у тому, що в англійській мові відсутня різниця між словами «державний» і «суспільний», обидва ці слова виражені терміном “public” (Danylenko, 2020).

На цьому етапі розвитку суспільства можна говорити про певні зміни в існуючих поглядах на державу та її роль і завдання, які вона повинна вирішувати. Від держави вимагається стати захисником інтересів кожної особи в суспільстві. На перший план виступають вимоги побудови демократичної держави, в якій організація влади спрямовує свою діяльність на забезпечення інтересів, прав і свобод людини. У своїх діях держава мусить керуватися і виходити з пріоритету загальнолюдських цінностей, у центрі уваги мати особу, її свободи та права. На це має бути спрямована діяльність держави загалом, а серед заходів забезпечення виконання поставлених завдань належне місце посідає контрольно-наглядова діяльність (Andriiko, 1999: 87). Тому у сфері публічних закупівель законодавець, змінюючи термін «державний» на «публічний»,

намагався змінити не лише зміст, а й його суть. Саме тому, що держава намагається створити відкритий, підконтрольний суспільству процес закупівлі товарів і послуг для забезпечення її функціонування, задовольняючи суспільний інтерес, використовуючи для цього суспільний контроль і нагляд.

Держава є одним із головних суб'єктів здійснення контрольно-наглядових функцій у суспільстві. Це впливає з того, що держава має можливості і наділена реальними повноваженнями для впливу на суспільство, при здійсненні якого вона покладається на результати контролю і нагляду (Andriiko, 1999: 87). Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» дає таке визначення: «державний нагляд (контроль) – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (далі – органи державного нагляду (контролю) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт і послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища» (On the basic principles of state supervision (control) in the sphere of economic activity, 2007). Отже, вказаний закон визначає контроль і нагляд як рівнозначні поняття, з чим ми не погоджуємося і на наступних етапах дослідження детально обґрунтуємо нашу позицію.

Нам необхідно дослідити етимологічний складник словосполучення «контрольно-наглядова діяльність», яке складається із трьох слів: «контроль», «нагляд» і «діяльність». Перше слово, стосовно якого ми проведемо логіко-семантичний аналіз, – це діяльність. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» під сферою діяльності розуміють сукупність умов, середовище, в якому що-небудь відбувається (Busel, 2001: 1220).

Термін «сфера діяльності» широко застосовується в управлінні (менеджменті), економіці, в низці філософських текстів, зокрема у соціально-філософських роботах, в енциклопедіях, де викладаються підходи до структурування, класифікації діяльності, виділення різних сфер суспільства (Krichevskii, 2012: 16–17; Lopatynska at all, 2020). Вважається, що діяльність – це специфічно людська форма ставлення до навколишнього світу, змістом якої є доцільні зміни й перетворення речей і явищ залежно від людських потреб (Pryshchak, Matsko, n.d.; Maksymenko, 2008). Діяльність людини завжди має соціальний характер, є свідомою, активною та виявляється у системі доцільних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети (Varii, 2007).

Щодо терміну «контроль», то його науковці наділяють різним змістом залежно від предмету дослідження. М. Студенкіна з приводу існуючих у літературі думок щодо контролю звертала увагу на те, що різними авторами контроль тлумачиться по-різному, внаслідок чого складається враження, що йдеться про різні речі. Розглядаючи явище контролю, автори характеризують його як перевірочну діяльність і розглядають її в різних аспектах, із різних точок зору. Уважний аналіз аргументації і думок, що висловлюються, приводить до висновку, що протиріччя в них немає (Studenikina, 1974: 12).

У філософському енциклопедичному словнику контроль подається як сукупність процесів у соціальній системі (суспільстві, соціальній групі, організації), за допомогою яких забезпечується слідування визначеним правилам діяльності, а також дотримання певних обмежень поведінки, порушення яких негативно впливає на функціонування системи. Контроль забезпечує певну організацію суспільного життя, адекватну поведінку членів суспільства. Через контроль реалізується принцип зворотного зв'язку в управлінні суспільними процесами чи системами. Він нерозривно пов'язаний із суспільством.

У процесі розвитку і ускладнення суспільних відносин швидко розвивається і структура контролю, удосконалюється його механізм, зростає значення у функціонуванні всіх соціальних систем. Така гнучкість механізму контролю з виникненням нових умов та завдань у процесі суспільного розвитку є важливою передумовою для соціального прогресу (Philosophical Encyclopedic Dictionary, 1989). Таким чином, із філософської точки зору контроль як об'єктивне суспільне явище є невід'ємною частиною розвитку суспільства загалом і передумовою для соціального прогресу.

Сутність контролю як суспільного явища полягає у перевірці відповідності діяльності учасників суспільних відносин встановленим у суспільстві приписам, в межах яких вони мають діяти. Мета такої діяльності, як зазначає В. Афанасьєв, полягає у виявленні результатів впливу суб'єктів на об'єкт, допущених відхилень від прийнятих вимог, діючих принципів організації і регулювання, причин цих відхилень, а також визначенні шляхів подолання наявних перешкод для ефективного функціонування всієї системи (Afanasev, 1973: 125).

Суспільство реалізує контрольно-наглядову діяльність насамперед через державу, яка як офіційний представник суспільства бере на себе регулювання процесів, що відбуваються у ньому, і здійснює контроль за їх доцільністю щодо поставлених завдань, здійсненням їх в межах діючих норм і правил. Держава, регулюючи «загальні справи», контролює здійснення їх різними органами і організаціями, захищає інтереси особи і суспільства, здійснює заходи по охороні їх інтересів (Murza, 2013: 114). Отже, при розгляді контролю одні науковці його розглядають через функцію держави (В. Мурза) або управління (Ю. Тихоміров), інші ж відносять його до принципів, методів або форм діяльності державних органів (В. Горшенев, І. Шахов).

В. Мурза, розглядаючи форми і методи контрольно-наглядової діяльності, вказує, що на тлі збільшення обсягу державно-правового впливу особливо важливим інститутом стає державний контроль, який можна визначити як відносно відособлену функцію держави (Murza, 2013: 114). Ю. Тихоміров, погоджуючись із авторами, які розглядають контроль як одну з функцій управління, зауважує про специфічні особливості контролю стосовно управлінського рішення, під час виконання якого контроль є стадією процесу

(Tikhomirov, 1978: 31). В. Горшенев та І. Шахов вважають, що контроль і перевірку виконання доцільніше кваліфікувати як конкретну форму діяльності (роботи) конкретного органу держави, що контроль – це вже не керівна ідея, а сама діяльність, в основу якої покладені основні наукові ідеї, вихідні об'єктивно зумовлені положення, і яка здійснюється конкретними методами (Horshenev et al, 1986).

З. Гладун визначив, що комплексним самостійним інструментом публічного адміністрування є контроль, який є видом діяльності, що полягає у тому, що суб'єкт публічної адміністрації здійснює перевірку й облік того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції (Hladun, 2007). Таке трактування, на нашу думку, є досить вузьким, адже автор визначає контроль лише через здійснення його у двох формах – перевірки й обліку. Ми погоджуємося із тими авторами, які до форм контролю відносять перевірку, інспектування, ревізію, експертизу, моніторинг (Murza, 2013). Крім вказаного, контроль дозволяє отримати значний обсяг інформації, аналіз якої допомагає знайти найбільш доцільні та раціональні рішення з питань подальшого розвитку різних сфер (Andriiko, 1999: 87).

У Законі України «Про публічні закупівлі» контролю присвячений Розділ II «Державне регулювання та контроль у сфері закупівель», у якому визначаються види та форми контролю у вказаній сфері. Відповідно до вказаного закону встановлено два види контролю: контроль у сфері закупівель і громадський контроль. Контроль у сфері закупівель здійснюють Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, Рахункова палата, Антимонопольний комітет України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю і банки. Особливість вказаного контролю полягає у тому, що уповноважені законом суб'єкти контролю здійснюють контролюючу діяльність лише в межах своїх повноважень, використовуючи притаманні їм методи і способи.

Громадський контроль можуть здійснювати громадяни і громадські організації та їхні спілки. Закон України «Про публічні закупівлі» визначає, що «громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до цього закону, зокрема шляхом здійснення аналізу і моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель чи письмово через органи, які уповноважені здійснювати контроль, про виявлені ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель» (On public procurement, 2015).

По суті, громадський контроль – це активне спостереження громадян за особами, які від їхнього імені за рахунок податків керують країною на всіх рівнях. При цьому ці суб'єкти наділяються певними контрольними повноваженнями. За загальним правилом, такі контрольні повноваження не мають юридично владного змісту, а рішення за результатами контрольних дій носять рекомендаційний характер, проте неврахування їх органом влади має бути обов'язково обґрунтованим (Mekh, 2014). Таким чином, змістом громадського контролю є привертання уваги органів влади і громадськості до значимої проблеми і стимулювання її вирішення; усунення зловживань у службовій і законодавчій сферах, порушення законодавства; контроль над дотриманням прав людини; підвищення якості державних послуг, якості роботи чиновників (Baklan, 2003). Формами громадського контролю у сфері публічних закупівель є аналіз, моніторинг, звернення (онлайн або офлайн) до органів, уповноважених здійснювати контроль, про виявлені ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель.

Щодо визначення поняття адміністративного нагляду, то в юридичній літературі існують різні варіанти. Незаперечним є визначення нагляду як способу забезпечення законності в державному управлінні з подальшим визначенням специфіки наглядової діяльності залежно від суб'єкта, який здійснює нагляд за об'єктом, предметом (Baklan, 2003). У найбільш широкому розумінні нагляд є однією з форм соціального контролю в суспільстві. Від різних форм соціального контролю, що здійснюються іншими державними органами, нагляд може відрізнитися своїм цільовим призначенням і правовими засобами виявлення й усунення порушень законів.

Для більшості органів контроль становить лише одну з форм їхньої діяльності по вирішенню багатьох завдань, поставлених перед ними. Нагляд же здебільшого визначає зміст діяльності державного органу (Shalunov, 1999: 79–85). Державний нагляд – це метод, спрямований на захист публічних інтересів, посилення ролі публічної адміністрації у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб (Administrative law, 2017). Тому юридичною підставою для виникнення наглядових відносин у широкому розумінні є порушення винними особами вимог законодавства. Йдеться про різновид правопорушення у сфері публічних закупівель, скоєння якого призводить до зміни правосуб'єктивності відповідних осіб, а отже і стану правовідносин у вказаній сфері (Babenko, 2004).

В одному із перших законів, які регулювали питання закупівель за державні кошти, а саме в Законі України від 22.02.2000 № 1490-III «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» державному нагляду був присвячений розділ Розділ I-1 «Система державного нагляду, контролю та координації у сфері закупівель», у якому нагляд і контроль не ототожнюються, а також вказуються органи державної влади, які здійснюють державний нагляд і контроль в межах своєї компетенції у сфері закупівель.

До таких органів закон відносив Антимонопольний комітет України, Державну контрольно-ревізійну службу України, Державне казначейство України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі статистики відповідно до Закону України «Про державну статистику», а також правоохоронні органи (On the purchase of goods, works and services for public funds, 2000). В усіх інших нормативно-правових актах, які були покликані врегулювати сферу публічних (державних) закупівель, державний нагляд

був виключений, контроль же залишився основним інструментом дотримання законності у вказаній сфері. Отже, у сфері публічних закупівель державний нагляд не врегульований Законом України «Про публічні закупівлі» але це не означає, що він відсутній.

З огляду на функції та повноваження правоохоронних органів (органів внутрішніх справ України, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України та прокуратури України), кожен із цих органів наділений досить широким обсягом повноважень, пов'язаних зі здійсненням наглядових функцій у сфері публічних закупівель. Проте зазначені функції через специфіку діяльності правоохоронних органів відрізняються певними особливостями. Зокрема, якщо ми говоримо про сферу публічних закупівель, то правоохоронні органи здійснюють боротьбу з корупцією та економічними злочинами шляхом виявлення складів злочинів у діях службових і посадових осіб сфери публічних закупівель, розслідування порушених кримінальних справ з метою встановлення винних у порушенні загального фінансового законодавства і законодавства у сфері закупівель, що призвели до незаконного витрачання коштів та інших злочинних дій у сфері державних фінансів (State control over compliance with the legislation in the field of public procurement, 2020).

Зазначені органи мають практично однакові завдання при здійсненні боротьби зі злочинами у сфері публічних закупівель. Зокрема, ці органи займаються недопущенням нанесення збитків економіці держави, здійснюють протидію зловживанням у сфері закупівель. При цьому правоохоронні органи мають повноваження як самостійно здійснювати перевірку документів у сфері закупівель з метою виявлення у діях посадових і службових осіб ознак злочину, так і порушувати кримінальні справи на підставі матеріалів перевірок (ревізій), які передаються до правоохоронних органів іншими контролюючими органами в цій сфері (зокрема, органами ДКРС, Рахункової палати, Антимонопольного комітету) при виявленні ними ознак злочину (State control over compliance with the legislation in the field of public procurement, 2020).

На нашу думку, відсутність у Законі України «Про публічні закупівлі» визначення того, що законодавець відносить до контролю, а що – до нагляду приводить до того, що контрольно-наглядові функції виконує широке коло суб'єктів. Крім того, відсутність взаємодії між правоохоронними органами призводить до дублювання ними своїх функцій у сфері публічних закупівель. Так, органи прокуратури, Служби безпеки України, органи внутрішніх справ України чи Національне антикорупційного бюро України можуть порушувати кримінальні справи за одним і тим же фактам.

**Висновки.** Отже, під контрольно-наглядовою діяльністю у сфері публічних закупівель ми розуміємо діяльність органів публічної адміністрації, громадських інституцій, а також окремих фізичних осіб з виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства щодо проведення процедури закупівлі сторонами такої процедури й забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави, територіальних та об'єднаних територіальних громад.

#### Список використаних джерел:

1. Адміністративне право: загальна частина. *Національна Академія внутрішніх справ*. 2017. URL: [https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm\\_pravo\\_zch/nm/lec8.html](https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec8.html).
2. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. К., 1999. 378 с.
3. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом. М., 1973. 125 с.
4. Бабенко В.І. Організаційно-правові аспекти прокурорського нагляду за додержанням законів про охорону довкілля : дис. канд. юрид. наук: 12.00.10. Одеська національна юридична академія. О., 2004. 238 с.
5. Баклан О.В. Контрольно-наглядова діяльність та адміністративний примус у сфері охорони праці (на матеріалах підрозділів державного нагляду за охороною праці Головного штабу МВС України). Національна академія внутрішніх справ України. К. : Поліпром, 2003. 168 с.
6. Варій М.Й. Загальна психологія : навчальний посібник. 2-ге видан., випр. і доп. К. : «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел. К. : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
8. Гладун З.С. Адміністративне право України. Тернопіль : Вид-во ТАНГ, 2007.
9. Горшенев В.Г., Шахов И.Б. Контроль как правовая форма деятельности. М. : Юрид. лит, 1986. 176 с.
10. Даниленко А.О. Засади публічного адміністрування в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.
11. Державний контроль за дотриманням вимог законодавства у сфері державних / публічних закупівель, 2020. URL: <https://dozor.org/derzhkontrol>.
12. Дзевелюк М.В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. Вип. 78. С. 60–67.
13. Замрига А.В. Адміністративно-правове забезпечення господарської діяльності в Україні. Теорія і практика : монографія. НДПП. 2020. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 372 с.
14. Колесникова К.О. Публічне адміністрування в Україні: огляд літературних джерел. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 3. С. 112–119.
15. Косінов С. Контроль у державі як складник соціальної системи. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2. С. 63–71.
16. Кричевский С.В. Аэрокосмическая деятельность: междисциплинарный анализ : монография. URSS, 2012. 384 с. URL: <https://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=157849#FF1>.

17. Максименко С.Д. Загальна психологія : навчальний посібник. Видання 3-є, перероблене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
18. Мех Ю.В. Види та форми громадського контролю з охорони громадського порядку. *Проблеми охорони громадського порядку* : зб. наук. пр. за матеріалами регіон. круглого столу (19 червня 2014 року, м. Харків). Харків : «Планета-прінт», 2014. С. 52–58.
19. Мурза В. Форми та методи державної контрольно-наглядової діяльності. *Публічне право*. № 2(10), 2013. С. 110–116.
20. Прищак М.Д., Мацко М.А. Психологія. URL: [https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak\\_psihologiya\\_ch1/1271.html](https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak_psihologiya_ch1/1271.html).
21. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Закон України від 22.02.2000 № 1490-III.
22. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V.
23. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII.
24. Студеникина М.С. Государственный контроль в сфере управления. М., 1974.
25. Термін «публічний». Англо-російський словник Мюллера. URL: [http://slovarus.info/eng\\_m.php](http://slovarus.info/eng_m.php).
26. Тимофеев А. Публічні закупівлі для новеньких. Transparency International Ukraine, 2020. URL: <https://ti-ukraine.org/blogs/publicni-zakupivli-dlya-novenkyh/>.
27. Тихомиров Ю.А. Управленческое решение. М., 1978.
28. Философский энциклопедический словарь. М., 1989. 612 с.
29. Шалунов М.С. Прокурорский надзор и государственный контроль за исполнением законов: разграничение компетенции и ответственности. *Государство и право*. 1999. № 1. С. 79–85.
30. Lopatynska Iryna, Soroka Larysa, Korunchak Larysa, Babenko Konstyantyn, Tomina Viktoriia. Public Policy and Space Activities: Conceptual Approaches. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 23, Issue 2, 2020.

#### References:

1. Administratyvne pravo [Administrative law]: zahalna chastyna. Natsionalna Akademiia Vnutrishnikh sprav. 2017 [in Ukrainian].
2. Andriiko O.F. (1999). Orhanizatsiino-pravovi problemy derzhavnoho kontroliu u sferi vykonavchoi vlady [Organizational and legal problems of state control in the field of executive power] : dys. d-ra yuryd. nauk: 12.00.07; NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V.M. Korytskoho. K. 378 p. [in Ukrainian].
3. Afanasev V.H. (1973). Nauchnoe upravlenye obshchestvom [Scientific management of society]. M. 125 p. [in Russian].
4. Babenko V.I. (2004). Orhanizatsiino-pravovi aspekty prokurorskoho nahliadu za doderzhanniam zakoniv pro okhoronu dovkillia [Organizational and legal aspects of prosecutorial supervision over compliance with environmental laws] : dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.10. Odeska natsionalna yurydychna akademiia. O. 238 p. [in Ukrainian].
5. Baklan O.V. (2003). Kontrolno-nahliadova diialnist ta administratyvnyi prymus v sferi okhorony pratsi (na materialakh pidrozdiliv derzhavnoho nahliadu za okhoronoiu pratsi Holovnoho shtabu MVS Ukrainy) [Control and supervisory activities and administrative coercion in the field of labor protection (based on the materials of the units of state supervision over labor protection of the Main Staff of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)]. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy. K. : Poliprom. 168 p. [in Ukrainian].
6. Varii M.I. (2007). Zahalna psykholohiia [General Psychology] : navchalnyi posibnyk. 2-he vydan., vypr. i dop. K. : "Tsentr uchbovoi literatury". 968 p. [in Ukrainian].
7. Busel V.T. (red.) (2001). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. K. : VTF "Perun". 1440 p. [in Ukrainian].
8. Hladun Z.S. (2007). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]. Ternopil : Vyd-vo TANH [in Ukrainian].
9. Horshenev V.H., Shakhov Y.B. (1986). Kontrol kak pravovaia forma deiatelnosti [Control as a legal form of activity]. M. : Yuryd. lyt. 176 p. [in Russian].
10. Danylenko A.O. (2020). Zasady publichnoho administruvannia v Ukraini [Principles of public administration in Ukraine] : dysertatsiia na здобuttia naukovooho stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 – Pravo. Naukovo-doslidnyi instytut publichnoho prava, Kyiv [in Ukrainian].
11. Derzhavnyi kontrol za dotrymanniam vymoh zakonodavstva u sferi derzhavnykh / publichnykh zakupivel [State control over compliance with the legislation in the field of public procurement], 2020 [in Ukrainian].
12. Dzeveliuk M.V. (2017). Servisna derzhava yak funktsionalna model suchasnoi derzhavy [Service state as a functional model of the modern state]. *Aktualni problemy derzhavy i prava* : zb. nauk. pr. Odesa : Vydavnychiy dim "Helvetyka". Vyp. 78. P. 60–67 [in Ukrainian].
13. Zamryha A.V. (2020). Administratyvno-pravove zabezpechennia hospodarskoi diialnosti v Ukraini [Administrative and legal support of economic activity in Ukraine]. Teoriia i praktyka : monohrafiia. NDIPP. Kherson : Oldi-Plius. 372 p. [in Ukrainian].
14. Kolesnykova K.O. (2013). Publichne administruvannia v Ukraini: ohliad literaturnykh dzherel [Public administration in Ukraine: a review of literature sources]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 3. P. 112–119 [in Ukrainian].
15. Kosinov S. (2013). Kontrol u derzhavi yak skladova sotsialnoi systemy [Control in the state as a component of the social system]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 2. P. 63–71 [in Ukrainian].
16. Krichevskii S.V. (2012). Aerokosmicheskaiia deiatelnost: mezhdistseplinarnyi analiz [Aerospace Activities: Interdisciplinary Analysis] : monohrafiia. URSS. 384 p. [in Ukrainian].
17. Maksymenko S.D. (2008). Zahalna psykholohiia [General Psychology] : navchalnyi posibnyk, vydannia 3-ye, pereroblene ta dopovnene. K. : Tsentr uchbovoi literatury. 272 p. [in Ukrainian].

18. Mekh Yu.V. (2014). Vydy ta formy hromadskoho kontroliu z okhorony hromadskoho poriadku [Types and forms of public control over the protection of public order]. *Problemy okhorony hromadskoho poriadku* : zb. nauk. pr. za materialamy rehion. kruhloho stolu (19 chervnia 2014 r., m. Kharkiv). Kharkiv : "Planeta-print". P. 52–58 [in Ukrainian].
19. Murza V. (2013). Formy ta metody derzhavnoi kontrolno-nahliadovoi diialnosti [Forms and methods of state control and supervision]. *Publichne pravo*. № 2(10). P. 110–116 [in Ukrainian].
20. Pryshchak M.D., Matsko M.A. (n.d.). Psykholohiia [Psychology]. URL: [https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak\\_psihologiya\\_ch1/1271.html](https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak_psihologiya_ch1/1271.html) [in Ukrainian].
21. Pro zakupivliu tovariv, robot i posluh za derzhavni koshty [On the purchase of goods, works and services for public funds] : Zakon Ukrainy vid 22.02.2000 № 1490-III [in Ukrainian].
22. Pro osnovni zasady derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti [On the basic principles of state supervision (control) in the sphere of economic activity] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2007 № 877-V [in Ukrainian].
23. Pro publichni zakupivli [On public procurement] : Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 № 922-VIII [in Ukrainian].
24. Studenikina M.S. (1974). Gosudarstvennyi kontrol v sfere upravleniia [State control in the field of management]. M. [in Russian].
25. Termin "publichnyi". Anhlo-rosiiskiy slovnyk Miullera [Mueller's English-Russian Dictionary]. URL: [http://slovarus.info/eng\\_m.php](http://slovarus.info/eng_m.php) [in Ukrainian].
26. Tymofeiuk A. (2020). Publichni zakupivli dlia novenkykh [Public procurement for newcomers]. Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/blogs/publichni-zakupivli-dlya-novenkykh/> [in Ukrainian].
27. Tikhomirov Iu.A. (1978). Upravlencheskoe reshenie [Management solution]. M. [in Russian].
28. Filosofskii entsiklopedicheskii slovar [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. M., 1989. 612 p. [in Russian].
29. Shalunov M.S. (1999). Prokurorskii nadzor i gosudarstvennyi kontrol za ispolnieniem zakonov [Prosecutor's supervision and state control over the implementation of laws: delineation of competence and responsibility]: razgranichenie kompetentcii i otvetstvennosti. *Gosudarstvo i pravo*. № 1. P. 79–85.
30. Lopatynska Iryna, Soroka Larysa, Korunchak Larysa, Babenko Konstyantyn, Tomina Viktoriia. (2020). Public Policy and Space Activities: Conceptual Approaches. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 23, Issue 2.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.34>

## SPOSOBY LEGISLACYJNEGO UREGULOWANIA ODPOWIEDZIALNOŚCI ADMINISTRACYJNEJ, GDZIE PRZEDMIOTEM WYKROCZENIA JEST KRYPTOWALUTA I JEJ POCHODNE (NA PRZYKŁADZIE NARUSZENIA WYMOGÓW KONTROLI FINANSOWEJ)

*Yevhen Lavrentiev*

*student*

*Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)*

*ORCID ID: 0000-0001-5902-9295*

*Lavrentiev@gmail.com*

**Adnotacja.** Autor przeanalizował stan regulacji prawnych na Ukrainie w kwestii odpowiedzialności administracyjnej za wykroczenia, gdzie przedmiotem tego ostatniego jest kryptowaluta lub jej pochodne na przykładzie naruszeń wymogów kontroli finansowej. Badacz jest przekonany o dalszym rozpowszechnianiu kryptowaluty i jej pochodnych, a także o wykonalności wcześniejszego rozwiązania kwestii odpowiedzialności prawnej związanych z korupcją i kryptowalutą, jej pochodnymi. Szczególną uwagę zwrócono na odpowiednie praktyki ustawowe i modelowanie relacji związanych z dowodami i udowodnieniem. Nacisk kładziony jest na to, że rozwiązanie kwestii odpowiedzialności zależy od ostatecznego określenia statusu prawnego kryptowalut i ich pochodnych. Wyznaczono granice problemu i podano zalecenia dotyczące prawdopodobnych sposobów rozwiązania poruszanej problematyki. Ustalono, że prawne sposoby rozwoju odpowiedzialności administracyjnej, w których przedmiotem przestępstwa jest kryptowaluta (na przykładzie naruszeń wymogów kontroli finansowej), zależy od przyjęcia przepisów, które niwelują anachronizmy w prawie i rozstrzygają ich status prawny, sposób postępowania i pociągnięcia do odpowiedzialności.

**Słowa kluczowe:** odpowiedzialność administracyjna, kontrola finansowa, kryptowaluta, wartość niematerialna, aktywa wirtualne, dowód udowodnienia, protokół, dowody rzeczowe, portfel, serwer.